

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE TEOLOGIE REFORMATĂ
ȘCOALA DOCTORALĂ „ECUMENE”

CARACTERISTICILE ȘI ACTIVITĂȚILE RUGĂCIUNII PERSONALE

- REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT -

Conducător de doctorat:

Prof. Univ. Dr. Molnár János

Doctorand:

Kovács Árpád

CUPRINS

INTRODUCERE	8
I. ABORDAREA GENERALĂ A TEMEI	15
I.1. Observații preliminare	15
I.1.1. Necesitatea rugăciunii	15
I.1.2. Abordarea generală a rugăciunii	19
I.2. Originile rugăciunii din perspectiva istoriei religiilor	29
Excurs: Dezvoltarea rugăciunii creștine din timpurile V.T. până în sec. 20, pe baza scrierilor lui Heiler	37
I.3. Definiții ale rugăciunii	50
II. ABORDAREA BIBLICĂ ȘI TEOLOGICĂ A RUGĂCIUNII	73
II.1. Ce spune Biblia despre nevoia rugăciunii	73
II.2. Abordarea biblică a rugăciunii conform VT și NT	75
II.2.1. Rugăciunea în Vechiul Testament	76
II.2.1.1. Terminologia rugăciunii în VT	76
II.2.1.1.1. Termenul de bază	77
II.2.1.1.2. Comunicarea	78
II.2.1.1.2.1. Comunicarea verbală	78
II.2.1.1.2.1.1. Vorbire	79
II.2.1.1.2.1.2. Lauda lui Dumnezeu și mulțumirea	80
II.2.1.1.2.1.3. Cererea	86
II.2.1.1.2.1.4. Strigătul după ajutor	89
II.2.1.1.2.1.5. Mijlocirea	90
II.2.1.1.2.1.6. Plângerea	92
II.2.1.1.2.1.7. Mărturisirea păcatelor	93
II.2.1.1.2.2. Comunicarea non-verbală	94
II.2.1.1.2.2.1. Liniștea și tăcerea	94
II.2.1.1.2.2.2. Meditația	96
II.2.1.1.2.2.3. Poziție corporală: îngenunchiere, prosternare	97
II.2.1.1.2.2.4. Poziție corporală: în picioare, șezând	100
II.2.1.1.2.2.5. Gesturi de rugăciune	100

II.2.1.1.3. Terminologia atitudinii	102
II.2.1.1.3.1. Încrederea în Dumnezeu	102
II.2.1.1.3.2. Căutarea lui Dumnezeu	103
II.2.1.1.3.3. Cunoașterea și vederea lui Dumnezeu	104
II.2.1.1.3.4. Răspunsul și ascultarea	105
II.2.1.1.4. Terminologia emoțiilor care însoțesc comunicarea	108
II.2.1.1.4.1. Termenii bucuriei	109
II.2.1.1.4.2. Termenii tristeții	113
II.2.1.1.5. Terminologia comunicării din partea lui Dumnezeu	115
II.2.1.2. Caracteristicile și formele rugăciunii în VT	118
II.2.1.3. Exemple ale oamenilor rugăciunii în VT	122
Excurs: Scurtă recenzie a rugăciunii în cărțile VT	123
II.2.2. Rugăciunea în NT	127
II.2.2.1. Terminologia rugăciunii în NT	128
II.2.2.1.1. Termeni de bază	129
II.2.2.1.2. Mulțumirea	130
II.2.2.1.3. Lauda	130
II.2.2.1.4. Bucuria	132
II.2.2.1.5. Cererea	132
II.2.2.1.6. Mijlocirea	134
II.2.2.1.7. Mărturisirea păcatelor	135
II.2.2.1.8. Închinarea	135
II.2.2.1.9. Căutarea lui Dumnezeu	136
II.2.2.1.10. Alți termeni ai rugăciunii	136
II.2.2.2. Caracteristicile rugăciunii în NT	137
II.2.2.3. Marii oameni ai rugăciunii în NT: Isus și Pavel	139
II.2.2.3.1. Isus	139
II.2.2.3.2. Pavel	145
Excurs: Scurtă recenzie a rugăciunii în cărțile NT	147
II.3. Aspecte teologice	149
II.3.1. Importanța imaginii lui Dumnezeu în rugăciune	149
II.3.2. Exemple ale imaginii lui Dumnezeu	152
II.3.3. Rugăciunea, creația lui Dumnezeu, parte a planului de comunicare cu omul	156

II.3.4. Rugăciunea, revelația lui Dumnezeu	160
II.3.4.1. Vorbirea lui Dumnezeu	160
II.3.4.2. Răspunsul lui Dumnezeu	161
II.3.5. Rugăciunea, răspunsul omului la harul lui Dumnezeu	163
III. ASPECTELE FORMALE ALE RUGĂCIUNII	167
III.1. Aspecte formale ale rugăciunii	167
III.1.1. Rugăciunea interioară și exterioară	167
III.1.2. Rugăciunea vocală și mentală	168
III.2. Rugăciunea scrisă și rugăciunea spontană	168
III.2.1. Rugăciunile scrise	169
III.2.1.1. Rugăciunile spontane scrise	171
III.2.1.2. Rugăciunea în scris	171
III.2.1.3. Rolul de model al rugăciunii scrise	172
III.2.1.4. Rugăciuni scrise pentru alții	173
III.2.2. Rugăciunile spontane	173
III.3. Semnificația gesturilor, a poziției corporale, a îmbrăcămînții, a locului de rugăciune și a intensității sonore în rugăciune	177
III.3.1. Observații generale	179
III.3.2. Evoluția istorico-religioasă a gesturilor în rugăciune	184
III.3.3. Clasificarea gesturilor și pozițiilor corporale în rugăciune	186
III.3.3.1. În picioare	187
III.3.3.2. Plecăciune	188
III.3.3.3. Îngenunchiere	189
III.3.3.4. Prosternare	190
III.3.3.5. Șezând	191
III.3.3.6. În mers	191
III.3.3.7. Poziția culcat	192
III.3.3.8. Acoperirea feței.....	192
III.3.3.9. Funcțiile ochilor	192
III.3.3.10. Folosirea mâinilor în rugăciune	193
III.3.4. Importanța îmbrăcămînții în timpul rugăciunii	201
III.3.5. Importanța locului de rugăciune	201
III.3.6. Rolul intensității sonore	203

III.3.7. Timpul și rugăciunea	204
III.4. Sinteza folosirii gesturilor	205
IV. ASPECTELE PSIHOLOGICE ALE RUGĂCIUNII CREȘTINE	210
IV.1. Aspectele intrapsihice ale rugăciunii	211
IV.1.1. Condițiile fiziologice ale rugăciunii	212
IV.1.2. Izvoarele afective ale rugăciunii	213
IV.1.3. Izvoarele morale ale rugăciunii	216
IV.1.4. Izvoarele sociale ale rugăciunii	217
IV.2. Țintele funcționale ale rugăciunii	220
IV.3. Efectele psihice ale rugăciunii	223
IV.4. Abordarea psihologică a rugăciunii	226
IV.4.1. Aspecte ale psihologiei religiei	227
IV.4.2. Sentimentele și rugăciunea	232
IV.4.3. Personalitatea și rugăciunea - modelul lui Jung	233
IV.5. Întâlnirea cu propria persoană	240
IV.6. Rugăciunea din prisma cercetărilor științifice	248
V. ABORDAREA PRACTICĂ A RUGĂCIUNII PERSONALE	262
V.1. Obstacolele și condițiile eficienței rugăciunii	263
V.1.1. Impedimentele rugăciunii	264
V.1.2. Condițiile eficienței rugăciunii	269
V.1.2.1. Sinceritate și inimă curată	274
V.1.2.2. Simțământul nevoii	275
V.1.2.3. Smerenie	276
V.1.2.4. Credință și încredere	276
V.1.2.5. Bazat pe făgăduințe	278
V.1.2.6. În numele lui Isus	278
V.1.2.7. Mijlocirea Duhului Sfânt	280
V.1.2.8. Conform vocii lui Dumnezeu	281
V.1.2.9. Cerere	282
V.1.2.10. Pocăință	283
V.1.2.11. Ascultare de Dumnezeu	284
V.1.2.12. Scop nobil și altruism	285

V.1.2.13. Zel	285
V.1.2.14. Regulat și perseverent	287
V.1.2.15. Practicarea rugăciunii în taină	289
V.1.2.16. Practicarea rugăciunii publice	290
V.1.2.17. Laudă și mulțumire cu bucurie	292
V.1.2.18. Îndeplinirea rolului convenit omului	293
V.2. Concretizare: Clasificarea rugăciunii personale	294
V.2.1. Ocaziile, formele și tipurile rugăciunii personale	295
V.2.2. Activitățile rugăciunii personale	299
V.2.2.1. Liniștea - rugăciunea fără cuvinte	303
V.2.2.1.1. Definirea liniștii din cadrul rugăciunii	304
V.2.2.1.2. Conexiune - acordarea la Dumnezeu	307
V.2.2.1.3. Solitudine	308
V.2.2.1.4. Introversiune	311
V.2.2.1.5. Orientarea spre Dumnezeu	312
V.2.2.1.6. Rugăciunea gesturilor	313
V.2.2.2. Laudă (glorificare) și mulțumire	314
V.2.2.2.1. Lauda	315
V.2.2.2.2. Lauda muzicală	318
V.2.2.2.3. Mulțumirea	320
V.2.2.3. Comunicarea	321
V.2.2.3.1. Comunicarea, ca făgăduință lui Dumnezeu	325
V.2.2.4. Mărturisirea păcatelor	325
V.2.2.5. Cererea	327
V.2.2.6. Mijlocirea	328
V.2.2.7. Rugăciunea Biblică (Oratio Scripturarum)	331
V.2.2.8. Meditația (Meditatio Scripturarum)	336
V.2.2.9. Dedicția	341
V.2.3. Aplicarea practică a activităților rugăciunii personale	343
V.2.4. Activitățile rugăciunii personale	344
V.3. Caracteristicile temporale ale rugăciunii	350
V.3.1. Durata rugăciunii personale	351
V.3.2. Vegherea în rugăciune.....	354
V.3.3. Rugăciunea permanentă	355

VI. EFECTELE FIZICE ȘI PSIHICE ALE RUGĂCIUNII PERSONALE.

ASPECTE LEGATE DE CONSILIERE ȘI PASTORAȚIE	361
VI.1. Efecte psihice, sufletești și terapeutice ale rugăciunii	364
VI.1.1. Efectele terapeutice ale rugăciunii	365
VI.1.2. Efecte psihice și mentale	367
VI.1.3. Sursă de putere	370
VI.1.4. Înțelepciune și conducere divină	373
VI.1.5. Întâlnire și unitate cu Dumnezeu	374
VI.1.6. Rezultate spirituale	376
VI.2. Efecte fizice și practice	377
VI.2.1. Intervenția transcendentă, vizibilă a lui Dumnezeu	377
VI.2.2. Efectul rugăciunii asupra comportamentului	379
VI.2.3. Efectul rugăciunii asupra sănătății	381
VI.2.4. Pericolele rugăciunii	384
VI.3. Aspecte ale consilierii și pastorației	388
VI.3.1. Aplicare personală	389
VI.3.2. Aplicare vocațională	390
VI.3.3. Caracteristici bazate pe modele de personalitate	390
VI.3.4. Aspecte de consiliere pastorală pe baza cărții lui Iov	392
VI.3.5. Model de dezvoltare a aptitudinii de rugăciune	395
CONCLUZII	400
BIBLIOGRAFIE	407
Bibliografie utilizată	407
Bibliografie recomandată	418
ANEXE	424
1. Ora de rugăciune al lui Eastman Dick de 12 părți	424
2. Ora de rugăciune a Schubert Lindei de 12 părți	425
3. Texte biblice de laudă	426
4. Texte biblice de mulțumire	426
5. Texte biblice de mijlocire în rugăciune	427
6. Texte biblice de cerere în rugăciune	427
7. Cele 9 moduri de rugăciune ale Sf. Dominic de Guzman	428

CUVINTE -CHEIE și IPOTEZA

CUVINTE- CHEIE

- Rugăciune - rugăciune personală
- Comunicare
- Laudă
- Mulțumire
- Cerere
- Mijlocire
- Mărturisire a păcatelor
- Meditație
- Biblie
- Liniște

Ipoteza de lucru a disertației are drept țintă *amplificarea conținutului și a formei rugăciunii creștine*, iar practicarea ei o face *dependentă de caracteristicile de personalitate*.

Cu alte cuvinte, consider că rugăciunea personală poate conține mult mai multe activități decât sunt folosite în mod obișnuit în rugăciuni. Pe lângă aceasta, practicarea diferitelor forme sau activități de rugăciune sunt determinate de specificul personalității fiecărui individ. Aceasta face posibilă alegerea și folosirea acestora conform trăsăturilor individuale lăuntrice, de personalitate.

REZUMATUL LUCRĂRII

Lucrarea de față își propune reabilitarea rugăciunii personale, pentru ca rugăciunea publică și rituală să nu îi ia locul sau să umbrească folosirea ei. Din păcate, mulți creștini practicanți se mulțumesc cu rugăciunea cultică, neglijând în parte sau în totalitate practicarea ei privată.

Pe lângă reabilitarea statutului rugăciunii personale, prezenta lucrare își propune amplificarea conținutului ei. Astfel o voi îmbogăți cu activități mai puțin folosite sau uitate, care nu sunt foarte frecvente în rugăciunea obișnuită, clasică. Unele dintre acestea sunt considerate activități spirituale separate, și nu parte a rugăciunii. Activități ca: liniștea, meditația, folosirea Bibliei, conversația cu Dumnezeu, gesturile, conform cercetărilor prezentei lucrări pot fi considerate ca parte integrantă a rugăciunii personale.

Disertația începe cu prezentarea generală a rugăciunii. Se caută răspuns la întrebarea: de ce este nevoie de rugăciune? Se recurge la citate din opera mai multor autori, ca de exemplu Borosnyai, Yancey, Foster, Andreasen, Heiler și alții. Apoi se dovedeste legitimitatea rugăciunii, răspunzând la atacurile criticilor acestei practici, enumerând opiniile unor scriitori ai mai multor discipline și trăind în timpuri diferite. Ulterior, subiectul este dezbătut din punct de vedere al istoriei religiilor, începând cu religiile cultice, primitive până la rugăciunea bibliei, de la începuturi, evanghelii, scrierile Pauline, până în era creștină. Primul capitol al tezei se încheie cu definirea religioasă a rugăciunii bazată pe bibliografia studiată. O definiție relevantă provine din pana scriitoarei White, conform căreia „rugăciunea este respirația sufletului. Este secretul puterii spirituale.”¹ În capitolul introductiv tratez subiectul în mod general, fără a-l reduce la ideea rugăciunii personale.

Capitolul al doilea continuă abordarea teoretică, de fundamentare din punct de vedere biblic și teologic, așezând subiectul rugăciunii pe o bază biblică solidă. Mai întâi voi prezenta ce spune Biblia și scriitorii care interpretează Biblia despre

¹ White Ellen G.: *Rugăciunea*, București, 2009, 14. o.

necesitatea rugăciunii. Definirea lui Rice² este cea mai cuprinzătoare. Voi continua cu analiza minuțioasă a Vechiului și Noului Testament din punct de vedere terminologic. Voi căuta și analiza toate referințele în legătură cu subiectul abordat. Analiza examinează nu doar termenii rugăciunii, ci orice expresie care are legătură cu rugăciunea. Terminologia VT, în afară de cuvântul de bază *palal* (פָּלַל), este sistematizată în patru capitole: comunicare, atitudine, emoții și comunicare din partea lui Dumnezeu. Apoi am prezentat formele de rugăciune a VT și biografia câtorva oameni ai rugăciunii din VT. Atât VT, cât și NT este încheiat prin recenzia cărților din punct de vedere la rugăciunii. Rezultatele cercetărilor noastre atestă că terminologia NT nu este atât de vastă ca cea a VT. Aceasta este sistematizată în 10 puncte: termenii de bază, mulțumirea, lauda, bucuria, cererea, mijlocirea, mărturisirea păcatelor, închinarea, căutarea lui Dumnezeu și alți termeni ai rugăciunii. Am continuat cu prezentarea aspectelor specifice rugăciunii NT, accentuând acele aspecte care sunt diferite de cele ale VT. Am finalizat analiza biblică prin prezentarea a două personalități marcante din punct de vedere al rugăciunii NT (Isus și Pavel), analizând viața și scrierile lor.

Înainte de a continua prezentarea capitolului al doilea, aș dori să evidențiez o noutate a cercetării terminologice a VT: pentru exprimarea ideii de mulțumire nu există un termen specific în ebraica biblică.³ Din terminologia laudei lui Dumnezeu, care conține 12 termeni ebraici, numai unul - *iadah* (יָדָה) - este tradus și prin mulțumire. Nici acesta nu este un termen cu un singur conținut semantic, deoarece lângă laudă și mărturisire are și însemnătatea de mulțumire, recunoștință. Ca explicație, lexicoanele de specialitate ale VT afirmă, că în ebraica biblică ideea de mulțumire nu era o noțiune de sine stătătoare, ci era parte integrantă a laudei sau una din manifestările laudei lui Dumnezeu.⁴

² 1. Dumnezeu a poruncit acesta în mod hotărât pe paginile Sfințelor Scripturi; 2. Este calea rânduită de Dumnezeu ca să obțină anumite lucruri; 3. Prin rugăciune Dumnezeu vrea să facă creștinismul o religie fericită; 4. Este calea de ieșire din probleme, este antidotul îngrijorării și a neliniștii; 5. Rugăciunile ascultate sunt o dovadă sigură împotriva scepticismului, a necredinței, a modernismului și a necredincioșiei; 6. Rugăciunea este singura cale prin care omul poate beneficia de călăuzirea Duhului Sfânt; 7. „Fiindcă oricine va chema Numele Domnului va fi mântuit” (Rom 10,13). (Rice John R.: *Prayer. Asking and Receiving*, 1942, p. 27-43)

³ Vezi cap. II.2.1.1.2.1.2. expresia a doua: *iádáh* (יָדָה)

⁴ Harris R. Laird (ed): *Theological Wordbook of the Old Testament*, Chicago, 1999, p. 364; Westermann, Claus: *The Praise of God in the Psalms*, Richmond, John Knox Press, 1965, p. 26-27 in Harris idem.

Partea a treia a capitolului abordează tema din punct de vedere teologic. Primul subiect tratat este rolul determinant al imaginii lui Dumnezeu. Studiile de specialitate au demonstrat faptul că imaginea omului despre Dumnezeu face unică trăirea și experiența fiecărui om în rugăciune. Drept exemplu ideal am prezentat afirmația Elenei White conform căreia Isus ar trebui să fie cel mai bun prieten al fiecărui om care se roagă. Tema a fost desăvârșită de modelele prezentate de operele următorilor autori: Theissen, Varga Zsigmond, Frielingsdorf, și Muntág Andor. Theissen prezintă imaginea unui Dumnezeu care respectă libertatea omului; Varga este adeptul modelului domn-servitor; Frielingsdorf vorbește despre imagine negativă și pozitivă, în cadrul căreia identifică următoarele patru categorii: Dumnezeul judecător care pedepsește, Dumnezeul morții, Dumnezeul contabil și Dumnezeul supraveghetor. Muntág prezintă un model în șapte puncte. Apoi am prezentat ideea că în rugăciune descoperim mâna creatoare a lui Dumnezeu, care ne-a oferit această metodă de comunicare, prin care poate să mențină relația cu omul. Prin această metodă, nu doar omul poate vorbi lui Dumnezeu, ci și Dumnezeu omului. El răspunde în diferite feluri omului care cere sau întreabă ceva. Toate acestea se realizează la inițiativa lui Dumnezeu, pentru că rugăciunea este doar răspunsul omului, când se întâlnește cu harul lui Dumnezeu.

Capitolul al treilea al cercetării dezvăluie aspectele formale ale actului rugăciunii, în special clasificarea și analiza gesturilor. Acestea sunt următoarele: în picioare, plecăciune, îngenunchiere, prosternare, șezând, în mers, culcat, acoperirea feței, funcțiile ochilor, folosirea mâinilor. Acesta din urmă poate fi folosit în unsprezece moduri. După acestea am atins următoarele puncte auxiliare: îmbrăcămintea, locul rugăciunii, intensitatea sonoră precum și timpul petrecut în rugăciune.

Capitolul al patrulea tratează rugăciunea din punct de vedere psihologic. Mai întâi, prezintă aspectele intrapsihice, bazate pe condițiile fiziologice, izvoarele afective, morale și sociale. Pe baza unei abordări generale acesta nu este altceva, decât un instinct după o viață mai bună. După aceste afirmații am prezentat cele cinci ținte funcționale ale rugăciunii: 1. Întâlnire cu Dumnezeu, 2. Conversație între Dumnezeu și om, 3. Izvor de ajutor în lupta cu Satana, 4. Expunere la influența lui

Dumnezeu și 5. Cererea ajutorului zilnic. În partea a treia a capitolului am analizat efectele psihice pe baza literaturii de specialitate. Am ajuns la concluzia că ruga afectează psihicul omului, personalitatea sa, autocunoașterea, concepția sa, și astfel și faptele sale. Rugăciunea îl conectează pe om cu lumea lui Dumnezeu și îi descoperă secretele sufletului. Urmează analiza psihologică, care este structurată în trei puncte: psihologia religiilor, rolul sentimentelor apoi influența personalității asupra modului de a se ruga. Analiza psihologico-religioasă este realizată pe baza studiilor lui Grom, Bunea și Theissen, rolul sentimentelor este studiat din perspectiva scrierilor lui Shand, Bloom și Heiler, iar analiza rolului personalității se bazează pe modelul lui Jung. Acesta afirmă că există două tipologii ale personalității. Conform primei tipologii, care arată două tipuri de atitudini generale, oamenii sunt introvertiți și extravertiți. A doua tipologie arată patru tipuri funcționale ale psihicului: reflexiv (sau gândirea), afectiv, senzorial și intuitiv.⁵ Gradul de dezvoltare a acestora influențează individualitatea omului, unde se includ capacitățile sale spirituale și modul de a se ruga. Aici am dovedit a doua afirmație a ipotezei conform căreia capacitatea și specificul cu care se roagă individul sunt determinate de personalitatea sa. Cu alte cuvinte, fiecare om va trăi și va experimenta în mod unic rugăciunea.

Partea a cincea a capitolului al patrulea prezintă ruga ca pe o întâlnire a omului cu propria sa persoană. Această afirmație este fundamentată pe afirmațiile următorilor specialiști în domeniu: cuplul de autori Ann și Barry Ulanov, Klessmann și Hézszer. Ei afirmă că această întâlnire scoate la iveală nu doar problemele și experiențele nerezolvate sau păcatele, ci și rezervele sale interioare. Deoarece omul pe lângă predispoziția sa spre rău și amintiri negative dispune de capacități și rezerve pozitive, pe baza concluziilor prezentate, rugăciunea nu doar rezolvă probleme, ci scoate la iveală și potențialul lăuntric al omului. Această idee evidențindu-se ca o altă noutate a lucrării de față. Chiar dacă nu toți cercetătorii acestei teme sunt de acord cu această afirmație, conform concluziilor literaturii de specialitate și pe baza cercetărilor din domeniu putem afirma veridicitatea celor afirmate mai sus.

Capitolul al patrulea se încheie cu prezentarea și descrierea detaliată a celor mai importante cercetări științifice ale rugăciunii. Dintre aceste cercetări aș dori să

⁵ <http://www.la-psiholog.ro/info/tipuri-de-personalitate-carl-jung>

evidențiez importanța uneia, care este dovada cea mai autentică și de netăgăduit a eficienței rugăciunii. Travis Davis, editorul revistei Newsmax's Mind Health Report, a publicat un studiu realizat de cercetători neurologi (ex. Andrew Newberg) prin scanarea encefalului uman, conform căruia în creierul acelor persoane care se rugau în mod regulat s-a putut observa o modificare în patru zone diferite: lobul frontal, cortexul cingulat anterior, lobul parietal și sistemul limbic.⁶ Înainte de acest studiu au existat alte cercetări asemănătoare, care în mod similar au demonstrat faptul că rugăciunea activează diferite zone ale encefalului, care sunt în relație cu concentrarea și cu limita dintre lumea interioară și exterioară a omului. Prin această descoperire devin vizibile efectele rugăciunii regulate în creierul uman. Acest studiu a revoluționat direcția cercetărilor din domeniu și a făcut indubitabilă puterea reală a rugăciunii, precum și eficiența studiilor despre rugăciune.

Din punct de vedere al elaborării tezei de cercetare **capitolul cinci** are o poziție centrală. De aici am început să mă concentrez în mod expres asupra rugăciunii personale. Tot în acest capitol am elaborat acele activități, care, conform ipotezei noastre, pot deveni parte integrantă a rugăciunii personale. În prima parte a capitolului atenția se îndreaptă asupra obstacolelor și condițiilor eficienței rugăciunii. Obstacolele sunt enumerate folosind următoarele surse bibliografice: Lexicon Biblic Creștin, Summy Tippit, Knapp-Fisher, Maxwell, Ulanov și alții. Apoi am demonstrat autenticitatea ideii de eficiență în rugăciune, înșirând și analizând cele optsprezece condiții ale rugăciunii eficiente: 1. sinceritate și inimă curată, 2. simțământul nevoii, 3. smerenie, 4. credință și încredere, 5. bazat pe făgăduințe, 6. în numele lui Isus, 7. mijlocirea Duhului Sfânt, 8. conform vocii lui Dumnezeu, 9. cererea, 10. pocăința, 11. ascultarea de Dumnezeu, 12. scop nobil și altruism, 13. zelul, 14. regulat și perseverent, 15. practicarea rugăciunii în taină, 16. practicarea rugăciunii publice, 17. lauda și mulțumirea cu bucurie și 18. îndeplinirea rolului cuvenit omului. În următorul subcapitol am realizat o clasificare a rugăciunii mai întâi pe baza ocaziilor, formelor și tipurilor sale, apoi pe baza activităților concrete, ce se pot efectua în cadrul rugăciunii. Am identificat nouă activități de bază, dintre care câteva au mai multe forme de manifestare. Cele nouă activități de bază sunt următoarele: liniștea, lauda și mulțumirea, comunicarea, mărturisirea păcatelor,

⁶ The anterior cingulate cortex (ACC), the parietal lobe, the limbic system (or Paleomammalian brain). Vezi: http://w3.newsmax.com/newsletters/mhr/prayer_video.cfm?PROMO_CODE=DC28-1 (2012-09-12)

cererea, mijlocirea, rugăciunea biblică, meditația și dedicația. Dintre acestea liniștea are cinci moduri de practicare: conexiune cu Dumnezeu, solitudine, introversiune, orientare spre Dumnezeu și rugăciunea gesturilor. În cadrul laudei și mulțumirii am analizat separat lauda sau glorificarea, lauda muzicală și mulțumirea. Pe lângă acestea am propus cinci forme ale practicării rugăciunii biblice: 1. Citirea ei ca mesajul personal al lui Dumnezeu, 2. Rostirea rugăciunilor biblice ca rugăciuni personale, 3. A cere îndeplinirea făgăduințelor, 4. Meditație asupra unor texte din Biblie și 5. Folosirea ei ca manual de rugăciune.

După ce am dovedit din bibliografia de specialitate validitatea celor nouă activități ale rugăciunii, am prezentat un model de folosire a celor nouă activități. Acest model poate fi folosit cel puțin în trei moduri: toate într-o singură ocazie de rugăciune, câteva din ele într-o ocazie, sau câte o activitate. Modelul prezentat de noi conține treisprezece puncte sau activități distincte de rugăciune: conectarea cu Dumnezeu, lauda, mulțumirea, dialogul, cercetarea de sine, mărturisirea păcatelor, cererea, rugăciunea biblică, meditația, mijlocirea, făgăduința, dedicația și așteptarea. Este posibil ca unele activități să fie neplăcute sau greoaie în exersare datorită particularităților de personalitate, dar acest lucru este firesc, deoarece calitățile individuale sunt un criteriu selectiv în alegerea și practicarea acestora. Ultima parte a capitolului a tratat aspectele temporale ale rugăciunii personale: durata, vegherea în rugăciune și rugăciunea permanentă.

Capitolul al șaselea, fiind ultimul, continuă abordarea practică a rugăciunii personale. Mai întâi, am tratat aspectele legate de eficiența psihică și spirituală: efect terapeutic, efect asupra psihicului și a minții, sursă de putere, înțelepciune și conducere divină, întâlnire și unitate cu Dumnezeu precum rezultate spirituale. Al doilea subcapitol abordează efectele fizice și practice: intervenția vizibilă, transcendențială al lui Dumnezeu, efectul rugăciunii asupra comportamentului și asupra sănătății. Punctul trei al capitolului poartă titlul: aspecte ale consilierii și pastorației. În această secțiune tratez următoarele subiecte: folosirea personală și vocațională a rugăciunii, caracteristici bazate pe modele de personalitate, aspecte de consiliere pastorală pe baza cății lui Iov și ultima parte prezintă un model de dezvoltare a aptitudinii de rugăciune. Abordarea acestui subiect presupune studii și

cercetări mult mai ample, aşadar acest subcapitol are rol orientativ. Dezvoltarea temei poate fi subiectul unui nou studiu de cercetare.

În concluzie pot afirma că rugăciunea, această formă specifică a comunicării, nu este altceva, decât manifestarea dorinţei sufletului omenesc de a relaţiona cu Dumnezeu şi cu sine însuşi. Nu este o invenţie omenească - creatură ce nu poate concepe aşa ceva - ci este darul lui Dumnezeu, pentru a construi un pod asupra prăpastiei cauzate de păcat. Această prăpastie a afectat relaţia omului cu Dumnezeu, cu sinele şi cu persoanele din jurul lui. Este un mijloc ce nu poate fi înlocuit cu nimic altceva, nu este limitat niciunui loc şi niciunei forme, nu pretinde exclusivitate, iar pentru aceia care nu doresc avantajele sale, este neglijabil. Dar pot afirma că acelor care o practică cu sinceritate, viaţa le va fi transformată şi îmbogăţită, şi vor atinge dimensiuni spirituale, ce nu sunt accesibile niciunei alte metode religioase, terapeutice sau psihologice. Astfel, ruga aduce cu sine în primul rând avantaje spirituale, dar nu sunt neglijabile nici efectele psiho-mentale şi fizice. Poate fi practică în taină, dar efectele ei sunt vizibile, pentru că oricine se roagă sincer, cu inimă curată şi cu credinţă, cu siguranţă, va fi transformat.

În încheiere, din cele prezentate, se pot afla conţinutul şi caracteristica rugăciunii personale, dar adâncimile ei nu pot fi descrise prin cuvinte omeneşti. Acest subiect este analizat ştiinţific în nenumărate scrieri, însă ruga trebuie exersată şi trăită pentru a resimţi plenar efectele ei spirituale, înălţătoare, benefice asupra sufletului uman. Rugăciunea adevărată nu este doar o practică religioasă sau spirituală, ci este o formă de viaţă, care îmbogăţeşte, transformă şi încheagă relaţii ideale între fiinţele umane.

BIBLIOGRAFIE FOLOSITĂ

***: Biblia, Istennek az Ószövetségben és Újszövetségben adott kijelentése, Magyarázó jegyzetekkel, (*Biblia cu explicații*) Kálvin János kiadó, Budapest, 2004

***: Biblia Hebraica Stuttgartensia: With Westminster Hebrew Morphology, (Electronic ed.-Libronix) German Bible Society, Stuttgart, 1996

***: Magyar Katolikus Lexikon, V. kötet, (*Lexicon Catholic Maghiar*) Szent István Társulat, Budapest, 2000

***: Magyar Katolikus Lexikon, VII. kötet, (*Lexicon Catholic Maghiar*) Szent István Társulat, Budapest, 2002

***: The New Interpreter's Dictionary of the Bible, vol. 4, Abingdon Press, Nashville, 2009

Adorjáni Zoltán: Hogyan imádkozzunk? Szempontok a Miatyánk alapján (*Cum să ne rugăm? Aspecte pe baza rugăciunii Tatăl Nostru*) in Határidő, Teológiai tanulmányok, 1995, 7-24 o., Yoyo Only kiadó, Kolozsvár

André George: Uram, taníts minket imádkozni, (*Doamne, învață-ne să ne rugăm*) Evangéliumi kiadó, Budapest, 2004

Andreasen Milian Lauritz: Prayer, Pacific Press Publishing Association, Mountain View, 1957

Baelz P.R.: Prayer and Providence, A background study, SCM Press LTD, London, 1968

Baker Warren, Carpenter Eugene: The Complete Word Study Dictionary Old Testament, AMG Publishers, Chattanooga, 2003

Bakker F.: Ima megjelenési formák, (*Forme ale rugăciunii*) kiadó ismeretlen, Hollandia, 1980

Barth Karl: Evangelical Theology: An Introduction, William B. Eerdmans, Grand Rapids, 1963

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon, (*Lexicon Biblic Creștin*) Kálvin János kiadó, Budapest, 1993

Bloom Anthony: Az élő ima, (*Rugăciunea vie*) Odigitria – JEL, Budapest, 2010

Bolyki János: Az imádkozó Kálvin, (*Calvin, care se roagă*) Református Zsinati iroda sajtóosztálya, Budapest, 1985

Bonhoeffer Dietrich: A Szentírás imádságoskönyve, (*Cartea de rugăciuni a Sfintelor Scripturi*) Koinónia, Kolozsvár, 2002

Bonhoeffer Dietrich: The Cost of Discipleship, Macmillan Publishing Company, New York, 1963

Bonhoeffer Dietrich: Life Together, Harper & Row Publishers, New York, 1954

Borosnyai Nagy Zsigmond: A könyörgésnek tudományáról irt rövid trakta, (*Scurt tratat al științei rugăciunii*) Hnedrik Smets kiadása, Amstelodam, 1736

Bounds Edward McKendree: Power through Prayer, Whitaker House, Springdale, 1982

Bounds Edward McKendree: Power through Prayer, Zondervan Publishing House, Grand Rapids, 1976

Bo Yin Ra: Az ima, (*Rugăciunea*) Tarsoly Kiadó, Budapest, 2004

Braun Hermann: Reden mit Gott? Ein Versuch über das Gebet, Wort und Dienst, Jahrbuch der Kirchlichen Hochschule, Bethel, 26. Band 2001 p. 307-321

Bretherton John: The Purpose of Prayer, Student Christian Movement, London, 1920

Bromiley Geoffrey W. (szerk.): The International Standard Bible Encyclopedia vol. III, William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan, 1986

Bunea Ioan: Psihologia rugăciunii, Editura Limea, Cluj-Napoca, 2002

Bunyan John: Imádkozom Lélekkel és értelemmel, (*Mă rog cu sufletul și cu mintea*) Harmat kiadó, Budapest, 1998

Burkhart Roy A.: The Symphony of Prayer, The Upper Room, Nashville, 1963

Burrow John Anthony: Gestures and Looks in Medieval Narrative, Cambridge University Press, Cambridge, 2004

Buttrick George Arthur: Prayer, Abingdon-Cokesbury Press, New York, 1977

Buttrick George Arthur (szerk.): The Interpreter's Dictionary of the Bible, Abingdon Press, New York, 1962

Cheyne T.K.; Sutherland Black J. (szerk.): Encyclopaedia Biblica vol. III, Adam and Charles Black, London, 1902

Cho Yonggi Paul: Ima: kulcs az ébredéshez, (*Rugăciunea: cheia trezirii*) Hit gyülekezete, Budapest, 1990

Csepregi Zoltán (szerk.): Luther válogatott művei 5., (*Opere alese ale lui Luther*) Luther kiadó, Budapest, 2011

Csiky Lajos: Imádságtan (Euchetika), (*Stiința rugăciunii*) A szerző kiadása, Debrecen, 1886

Czeglédy Sándor, Hamar István, Kállay Kálmán (szerk.): Bibliai lexikon, (*Lexicon Biblic*) Sylvester irodalmi és nyomdai intézet, Budapest, 1931

Danker Frederick W. (ed.): A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature, University of Chicago Press, Chicago, 2000

Dick Eastman: The Hour That Changes the World, Baker Publishing Group, Grand Rapids, 1978

Diós István (szerk.): Magyar Katolikus Lexikon, V. kötet, (*Lexicon Catholic Maghiar*) Szent István Társulat, Budapest, 2000

Dossey Larry: Reinventing Medicine, Harper Collins Publishers, New York, 1999.

Dunn Ronald: Don't Just Stand there Pray Something, Here's Life Publishers, San Bernardino, 1992

Dye Colin: Principiile biblice ale rugăciunii, Succeed Publishing, Medgidia, 2011

Eastman Dick: The Hour That Changes the World, Chosen Books, Grand Rapids, 1978

Ebeling Gerhard: Dogmatik des christlichen Glaubens, J.C.B. Mohr, Band I: Prolegomena, Tübingen, 1979

Ehrlich Uri: The Nonverbal Language of Prayer: A New Approach to Jewish Liturgy, Mohr Siebeck, Tübingen, 2004

Essek William Kenyon: In His Presence, The Secret of Prayer, Kenyon Gospel Publishers, Lynnwood-Washington, 1981

Farkasfalvi Dénes: A lelki élet teológiája, (*Teologia vieții spirituale*) Dario Detti, Róma, 1980

Ferm Vergilius: A Dictionary of Pastoral Psychology, Philosophical Library, New York, 1955

Forsyth Peter Taylor: The Soul of Prayer, New Creation Publications, Blackwood (Australia), 1999

Foster Richard J.: Discipline spirituale, calea maturității creștine, Discipolul, Cluj-Napoca, 2008

Frankl Viktor E.: Orvosi lélekgondozás, (*Consiliere spirituală medicală*) UR Könyvkiadó, Budapest, 1997

Friberg Timothy; Friberg Barbara; Miller Neva F.: Analytical Lexicon of the Greek New Testament, Baker Books, Grand Rapids, Mich., 2000

Frielingsdorf Karl: Istenképek. Ahogy beteggé tesznek – és ahogy gyógyítanak, (*Imaginea lui Dumnezeu. Așa cum te îmbolnăvește și așa cum te vindecă*) Szent István Társulat, Budapest, 2007

Glatz Ferenc (szerk.): Magyar Nagylexikon IX. kötet, (*Marele Lexicon Maghiar*) Magyar Nagylexikon kiadó, Budapest, 1999

Goetz Philip W. (ed.): The New Encyclopedia Britannica, Volume 9, University of Chicago, Chicago, 1991

Grom Bernhard: Gebet in Wörterbuch der Religionspsychologie, Gütersloher Verlaghaus Gerd Mohn, Gütersloh, 1993, 126-133 o.

Grün Anselm; Reepen Michael: Az imádkozó ember gesztusai, (*Gesturile omului în rugăciune*) Bencés kiadó, Pannonhalma, 2000

Gyökössy Endre: Életápolás, (*Cultivarea vieții*) Szent Gellért Kiadó és Nyomda, Budapest, 1991

Gyökössy Endre: Magunkról magunknak, (*Despre noi, pentru noi*) Szent Gellért Kiadó, Budapest, 1996

Haag Herbert: Bibliai lexikon, (*Lexicon Biblic*) Apostoli szentszék, Budapest, 1989

Halvorsen Ron: Prayer Warriors, Hart Research Center, Fallbrook, 1995

Hamman Alberta: Prayer Power, Review and Herald Publishing Association, Washington, 1958

Harris R. Laird (ed.): Theological Wordbook of the Old Testament, Moody Press, Chicago, 1999

Hastings James: The Christian Doctrine of Prayer, Charles Scribner's Sons, Edinburg, 1915

- Heiler Friedrich:** Das Gebet, Eine religionsgeschichtliche und religionspsychologische Untersuchung, Ernst Reinhardt Verlag, München, 1921
- Heiler Friedrich:** Prayer, A Study in the History and Psychology of Religion, Oxford University Press, New York, 1932
- Hézser Gábor:** A pásztori pszichológia gyakorlati kézikönyve, (*Manualul practică al psihologiei pastorale*) Református zsinati iroda sajtóosztálya, Budapest, 1990
- Hulme William E.:** Dialogue in Despair. Pastoral Commentary on The Book Of Job. Abingdon Press. Nashville, New York, 1968
- Hybels Bill:** Ki nem ér rá imádkozni?, (*Cine nu are timp să se roage?*) Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 2006
- Jálics Ferenc:** Tanuljunk imádkozni, (*Să învățăm să ne rugăm*) Korda kiadó, Kecskemét, 1998
- Kálvin János:** Institutiója, (*Instituția*) Stichting Hulp Oost Europa, Budapest, 1995
- Kelly Douglas F.:** De ce să ne rugăm (If God already knows, why pray?), Impact media, Timisoara, 1999
- Kenyon Essek William.:** In His Presence: The Secret of Prayer, Kenyon's Gospers Publishing Society, Lynnwood, 1981
- Kittel Gerhard; Friedrich Gerhard:** Theological Dictionary of the New Testament, W.B. Eerdmans, Grand Rapids, 1985
- Kittel Gerhard; Friedrich Gerhard; Bromiley Geoffrey William:** Theological Dictionary of the New Testament, W.B. Eerdmans, Grand Rapids, 1985
- Klessmann Michael:** Pastoralpsychologie, Neukirchener Verlag, Brühl, 2004
- Klessmann Michael:** Seelsorge zwischen Energetik und Hermeneutik - ein Literaturbericht
- Knapp-Fisher Edward George:** Belief and Prayer, Longman and Todd, London, 1964
- Knowles, Andrew:** The Bible Guide, First Augsburg Books edition, Augsburg, 2001
- Koehler Ludwig; Baumgartner Walter:** The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament, Koninklijke Brill NV, Leiden, 2000

Kovács Árpád: A fájdalomban együttérző Isten. Istenkép, szenvedés kérdése, kommunikáció és lelkipálcázói elvek Jób könyvében, (*Dumnezeul împreună simțitor în durere. Imaginea lui Dumnezeu, problema suferinței, comunicare și principii de consiliere în cartea lui Iov*) Viață și Sănătate kiadó, Pantelimon, 2015

Lampe Geoffrey William Hugo (ed.): The Phenomenon of Christian Belief, A.R.Mowbray & Co, London, 1970

Laubach Frank C.: Prayer, the Mightiest Force in the World, Fleming H. Revell Company, London, 1946

Leen Edward: Progress Through Mental Prayer, Sheed & Ward, London, 1935

Leonhardt Jutta: Jewish Worship in Philo of Alexandria, Mohr Siebeck, Tübingen, 2001

Lovács Irén: Szakrális kommunikáció, (*Comunicare sacrală*) Európai Folklór Intézet, Budapest, 2002

Lockyer Herbert: All the Prayer in the Bible, Zondervan, Grand Rapids, 1959

Loyolai Szent Ignác: Lelkipálcázások, (*Exerciții spirituale*) Korda kiadó, Kecskemét, 2002

Louf André: Bennünk a Lélek imádkozik, (*În noi se roagă Duhul*) Opus Mystici Corporis, Wien, 1979

Luther Márton: Nagykáté, (*Marele Catehism*) Emmaus kiadás, Sopron, 1930

Martinez Vila Pablo: Imádság és lelki alkat, (*Rugăciune și structură sufletească*) Harmat kiadó, Budapest, 1994

Matei Daniel: Secretul rugăciunii, Alfa Omega Publishing, Timisoara, 2011

Maxwell John: Parteneri in rugăciune, Life Publishers România, Oradea, 2000

Medgyessy L. Emmánuel: Kegyelem és akarat a személyes imádságban, (*Har și vioință în rugăciunea personală*) Bencés Kiadó, Pannonhalma-Tihany, 2003

Merton Thomas: A csend szava, (*Cuvântul tăcerii*) Szent István társulat, Budapest, 1991

Mihalec Gábor: A nyugodt élet titkai, (*Secretele vieții liniștite*) Palatinus kiadó, Budapest, 2006.

- Molnár János:** Énekesek, hangszerek és feliratok a Zsoltárokbán, (*Cântăreți, instrumente muzicale și inscripții în Psalmi*) in Hűség és szolgálat, Kolozsvári Református Egyházkerület Kiadása, 1987, 36-59 o.
- Morgan G. Campbell:** Practicarea rugăciunii, Lampadarul de Aur, Oradea, 2012
- Morris Derek J.:** A radikális imádság, (*Rugăciunea radicală*) Advent kiadó, Budapest, 2011
- Muntag Andor:** Jób könyve, (*Cartea lui Iov*) Luther kiadó, Budapest, 2003
- Nestle Eberhard; Nestle Erwin; Aland Kurt; Aland Barbara:** Novum Testamentum Graece, Deutsche Bibelstiftung, Stuttgart, 1993
- Nemes Ödön:** Ima és élet, (*Rugăciune și viață*) Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya, Budapest, 2002
- Newberg Andrew:** 47 Health Benefits of Prayer, The Mind Health Report, West Palm Beach, Special Report, 2012
- Newman Barclay M. jr.:** A Concise Greek-English Dictionary of the New Testament, Deutsche Bibelgesellschaft, German Bible Society, Stuttgart, 1993
- Northcott Hubert:** The venture of Prayer, SPCK, London, 1950
- Ordass Lajos:** Nem tudok imádkozni, (*Nu știu să mă rog*) Ordass Lajos Baráti Kör, Budapest, 1992
- Origenész:** Az imádságról és a vértanúságról, (*Despre rugăciune și martiriu*) Szent István Társulat, Budapest, 1997
- Packer J.I.; Nystrom Carolyn:** Rugăciunea, de la datorie la încântare, Noua Speranță, Timișoara, 2007
- Pease Allan:** Testbeszéd, (*Limbajul corporal*) Park kiadó, Budapest, 1990
- Peck Schott M.:** Hazug emberek: A gonoszság lélektana, (*Oameni mincinoși. Psihologia minciunii*) Akadémiai kiadó, Budapest, 2009
- Pelser Frederick:** Imádság a gyakorlatban, (*Rugăciunea în practică*) Advent kiadó, Budapest, 2002
- Perseigne Adam of:** The Letters of Adam Perseigne, Volume 1 (Cistercian Fathers), Cistercian Publications, 1976 (www.cistercianpublications.org)
- Quoist Michel:** Căi de rugăciune, Editura Surorilor Lauretane, Baia-Mare, 2010

- Radmacher Earl D.** (ed): The Nelson Study Bible: New King James Version, Thomas Nelson Publishers, Nashville, 1997
- Rahner Karl:** Hit - szeretet - remény, (*Credință - dragoste - speranță*) Egyházfórum Kiadó, Budapest-Luzern, 1991
- Rahner Karl; Vorgrimler Herbert:** Teológiai kisszótár, (*Mic dicționar teologic*) Szent István Társulat, Budapest, 1980
- Ráday Pál:** Lelki hódolás, (*Supunerea spirituală*) A Budapesti Református Theológiai Akadémia Baráti Szövetségének kiadványa, Budapest, 1942 (első kiadás 1715, Debrecen)
- Rice John Richard:** Prayer - Asking and Receiving, Sword of the Lord Publishers, Murfreesboro, 1942
- Rueben Archeer Torrey:** How to Pray, Fleming H. Ravell Company, USA, 1975
- Shelley Tibos and Maria:** Közösség Istennel, (*Părtășie cu Dumnezeu*) Advent kiadó, Budapest, 1998
- Shewmake Carrol Johnson:** Practical Pointers to Personal Prayer, Review and Herald Publishing Associaton, Hagerstown, 1989
- Schubert Linda:** A csoda órája, (*Ceasul minunii*) Manréza-Korda kiadó, Kecskemét, 1996
- Schulz Frieder:** Imádkozzunk együtt Lutherral - ma is, (*Să ne rugăm împreună cu Luther și azi*) Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya, Budapest, 1983
- Schütz Christian:** A keresztény szellemiség lexikona, (*Lexiconul spiritualității creștine*) Szent István Társulat, Budapest, 1993
- Schwandt John; Collins C. John:** The ESV English-Greek Reverse Interlinear New Testament, Logos Research Systems, Inc., Bellingham, 2006
- Sík Sándor:** A szeretet pedagógiája, (*Pedagogia dragostei*) Vigilia kiadó, Budapest, 1996
- Stolz Karl R.:** The Psychology of prayer, Kessinger Publishing, Whitefish, 2006
- Strong James:** The Exhaustive Concordance of the Bible, Woodside Bible Fellowship, Ontario, 1996 (Electronic edition - Libronix)
- Strong James:** The New Strong's Dictionary of Hebrew and Greek Words, Thomas Nelson Publishers, Nashville, 1996 (Electronic edition - Libronix)

- Sutton J. Wilson:** Our Life of Prayer, Morehouse-Gorham Co., New York, 1938
- Szabó Lajos (szerk.):** A lelkigondozás órája - Alapvetés és irányvétel a lelkészi szolgálat mindennapjaikhoz, (*Ora consilierii spirituale - Origini și principii în slujirea pastorală*) Teológiai Irodalmi Egyesület, Budapest, 2000
- Szerdi András:** A reformátorok imádságról szóló tanítása és mai jelentősége, (*Învățătura reformatoilor despre rugăciune - semnificații actuale*) in Vidimus Enim Stellam Eius, Károli Gáspár református egyetem - L'Harmattan kiadó, Budapest, 2011, 452-459 old.
- Szigeti Jenő:** A 18 század első felének magyar protestáns imádságirodalma, (*Bibliografia protestantă maghiară a rugăciunii la începutul secolului 18*) A Ráday gyűjtemény évkönyve, Budapest, 2002, 81-103 o.
- Szigeti Jenő:** Urunk, taníts minket imádkozni, (*Doamne, învață-ne să ne rugăm*) Boldog Élet Alapítvány, Budapest, 2008
- Swanson James:** Dictionary of Biblical Languages With Semantic Domains: Aramaic, Old Testament, (electronic ed.), Logos Research Systems Inc., 2001
- Swanson James:** Dictionary of Biblical Languages With Semantic Domains: Hebrew, Old Testament, (electronic ed.), Logos Research Systems Inc., 1997
- Tillich Paul:** Rendszeres teológia, (*Teologie sistematică*) Osiris kiadó, Budapest, 2002
- Tippit Summy:** Factorul Rugăciune (The Prayer Factor-1988), Moody Bible Institute, Chicago
- Theissen Gerd:** Az őskeresztyénség élményvilága és magatartásformái, (*Experiențele sufletești și formele comportamentale ale creștinismului primar*) Kálvin János kiadó, Budapest, 2008
- Tokics Imre:** Az imádság himnusza, (*Imnul rugăciunii*) Advent kiadó, Budapest, 2012
- Torrey Reuben Archer:** How to Pray, Fleming H. Revell Company, Chicago, 1897
- Tylor Edward Burnett:** Primitive culture, vol I., John Murray, London, 1871 (377 old-tól idézni)
- Tyner Paul:** The greatest power in the World, L.N.Fowler & Co., London, 1923
- Ulanov Ann and Barry:** Primary Speech, A Psychology of Prayer, John Knox Press, Atlanta, 1982

- Vandeman George E.:** Prayer on Target, Pacific Press Publishing Association, Oshawa (Canada), 1987
- Varga Zsigmond:** Az Őskeresztyénség világa, élete és hőskora, (*Lumea, viața și eroismul creștinismului primar*) Debreceni Református Theológiai Akadémia, Debrecen, 1994
- Varga Zsigmond:** Bibliai vallástörténet, (*Istoria religiei în Biblie*) Szerző kiadása, Debrecen, 1938
- Vernon Mark:** Isten, (*Dumnezeu*) Geographia kiadó, Budapest, 2013 (A Nagy Kérdések sorozat része, sorozatszerkesztő: Simon Blackburn)
- Vincze Kata Zsófia:** Az imaáldozat értelmezése a hit és a törvény fogalmának zsidó és keresztény különbözősége felől, (*Semnificația jertfelor în formă de rugăciune: diferențele iudeo-creștine a principiului credinței și legii*) in Hoppál K. Bulcsú, Szilágyi Zsolt, Vassányi Miklós (szerk.): Áldozat is ima, L'Harmattan kiadó, Budapest, 2011, 145-153 old.
- Visky Júlia:** Ima, (*Rugăciunea*) Koinónia, Cluj-Napoca, 2009
- White Ellen G.:** A nagy orvos lábnymában, (*Pe urmele marelui medic*) Advent kiadó, Budapest, 1998
- White Ellen G.:** Christ's Object Lessons, Pacific Press Publishing Association, Nampa (USA), 1999
- White Ellen G.:** Jézushoz vezető út, (*Calea către Hristos*) Viața și sănătate, Bukarest, 2001
- White Ellen G.:** Rugăciunea, Editura Viața și Sănătate, București, 2009
- Woychuk N.A.:** VI. Edward, Brit királyfi, a britek Jósiasa, (*Eduard al VI-lea, prinț britanic, Iosia britanicilor*) Advent kiadó, Budapest, 2010
- Wyon Olive:** Prayer, Fontana books, London-Glasgow, 1962
- Xavier L.-Dufour:** Biblikus Teológiai Szótár, (*Dicționar Teologic-Biblic*) Dario Detti, Róma, 1976
- Yancey Philip:** Rugăciunea: are ea puterea de a schimba ceva?, Kerigma, Oradea, 2008
- Zodhiates Spiros:** The Complete Word Study Dictionary: New Testament, AMG Publishers, Chattanooga, 2000 (Electronic edition - Libronix)

Reviste de specialitate, disertații

Brush Stephen G.: The Prayer Test, in *American Scientist* 62, 5/ 1974, 561-63. o.

Bushman Brad J.: "Pray for Those Who Mistreat You": Effects of Prayer on Anger and Aggression, in *Personality and Social Psychology Bulletin*, June 2011, vol.37

Buzogányné Kovács Emese: Vallás és egészség, (*Religia și sănătatea*) Teológiai doktori értekezés, Bábes-Bolyai Tudományegyetem Református Tanárképző kar, Kolozsvár, 2010

Csoma Judit: Az Istennel való beszélgetés, azaz az imádság, mint az önmagára találás lehetősége, (*Conversația cu Dumnezeu, adică rugăciunea, ca o posibilitate de întâlnire cu sinele*) (script a Magyar Relaxációs és szimbólumterápiás Egyesület IV. Nemzetközi Kongresszusán) Budapest, 2005. július 7-9

Dienst Karl: Beten und Verstehen Eine religionswissenschaftliche Annäherung an Friedrich Heiler, in *Journal für Religionskultur*, Institut für Wissenschaftliche Irenik Johann Wolfgang Goethe Universität Frankfurt am Main, Nr. 17, 1998

Felea Sebastian: Mă rog, deci comunic! Cu Dumnezeu sau cu mine însumi?, in *Revista Semnele timpului*, nov. 2012, București

Hézszer Gábor: Szempontok az imádság pasztorálpszichológiai értelmezéséhez, (*Puncte de vedere la interpretarea rugăciunii din punct de vedere al psihologiei pastorale*) DRHE, Debrecen, 2005 (script a Teológiai témák pasztorálpszichológiai megközelítése c. szemináriumon, DRHE, Pasztorálpszichológiai Szak, 2005 február)

Hézszer Gábor: Vallás–Pszichológia–Pszichoterápia, (*Religie - Psihologie - Psihoterapie*) előadás jegyzet, Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Pasztorálpszichológia Szak, 2005-06

Hodossy-Takács Előd: A verbális befolyásolás művészete, avagy: Gondolatok az imádságról, mint a vallástörténet jelenségéről, (*Arta influenței verbale, adică: Gânduri despre rugăciune, ca un fenomen al istoriei religiilor*) in *Theologiai Szemle*, XLVII. évf., 2004/4, 184-186 o., Kálvin János kiadó, Budapest, 2004

Kopp Mária; Skrabski Árpád: Vallásosság és lelki egészség, (*Religiozitate și sănătate sufletească*) Semmelweis Egyetem, Magatartástudományi Intézet, Budapest, 2003 (script a Hit és egészség konferencián, Budapest, Semmelweis Egyetem, 2003.jan. 11)

Kovács Árpád: Személyiségtípusok és a hit megélése, (*Tipuri de personalitate și trăirea credinței*) Tudományos referátum, „Bábes-Bolyai” Tudományegyetem Református Tanárképző Kar, Kolozsvár, 2008.

Krasznay Mónika: A misztikus elmélyülés és a szemlélődő imádság helye és jelentősége a keresztény lelki életben és napjaink lelkipozíciós-terápiás gyakorlatában, (*Trăirea mistică, rolul și importanța rugăciunii mistice în viața spirituală creștină precum și în practica terapeutică de consiliere*) Teológiai doktori értekezés, Református Hittudományi Egyetem, Debrecen, 2014

Kustár Zoltán: Imádság az Ószövetségben, (*Rugăciunea în Vechiul Testament*) in Theologiai Szemle, XLVII. évf., 2004/4, 187-191 o., Kálvin János kiadó, Budapest, 2004

O'Mathúna Dónal: Prayer Research: What Are We Measuring?, in Journal of Christian Nursing, 16.3, 1999

Rodriguez Angel Manuel: Postura în timpul rugăciunii, in <http://www.curieruladventist.ro/articole/181>, București, 2012